

Reactie op de consultatie Wet Informeel Onderwijs

Hierbij maak ik bezwaar tegen het gehele wetsvoorstel Wet Informeel Onderwijs om - onder meer - de volgende redenen.

A Wat is het echte probleem?

De toelichting geeft aan dat in een beperkt aantal gevallen kwaadwillenden met behulp van informeel onderwijs jongeren gevaarzettend aanzetten tot radicalisering en extreem gedrag. Radicalisering gaat doorgaans gepaard met haat, discriminatie of geweld, zo merkt de toelichting op.¹ Het wetsvoorstel is niet genoeg geconcentreerd op het oplossen van het probleem.

B Te open norm selectief toepassen?

Het wetsvoorstel vertroebelt het probleem door een norm te stellen die onvoldoende gericht is. De norm wil niet alleen de kwaadwillenden onder staatstoezicht stellen maar ook de overgrote goedwillende en betrokken massa, het draagvlak in de samenleving. Dat is negatief regeren vanuit wantrouwen en niet positief vanuit vertrouwen en waardering.

Het voorstel tracht vervolgens het nadeel van de veel te open norm te compenseren door een systeem van selectieve handhaving. Een dergelijk systeem is ongewenst. Selectieve handhaving roept rechtsonzekerheid op en maakt burgers kwetsbaar ten opzichte van de overheid. Het werkt polariserend.

Normen in de toelichting

Bovendien bevat de wijd lopende toelichting ook normen die in de wet niet voorkomen. Wat te denken van de eis dat het informele onderwijs moet aansluiten bij hetgeen de kinderen in het formele onderwijs leren.²

C De opvoedkundige vrijheid van ouders?

Elke verstandige en verantwoordelijke samenleving onderwijst zijn kinderen over normen en waarden, over goed en kwaad. Een samenleving heeft dat nodig om gezond te blijven. Dat geldt ook voor Nederland.

1. Onderwijs als onderdeel van de opvoedkundige vrijheid van ouders

Onderwijzen is een wezenlijk deel van de opvoeding. Opvoeden behoort in de eerste plaats tot het domein en de verantwoordelijkheid van ouders. Zij zijn vrij om hun kinderen op te voeden naar eigen inzicht. De opvoedkundige vrijheid van ouders is een grondrecht, dat is vastgelegd in het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens.³

2. Onderwijs is collectief

Onderwijzen geschiedt altijd ook in collectief verband. Voor het overbrengen van kennis, het aanleren van vaardigheden en het bijbrengen van attitudes is het bijeenbrengen van kinderen om samen te leren onmisbaar. Kinderen leren nu eenmaal vooral in groepsverband. Wat je ook bedenkt, van voetballen, tot musiceren, atletiek, politiek, debatteren, toneel, levensbeschouwing of religieuze vorming, het heeft allemaal te maken met de ander, met de samenleving, met andere kinderen.

¹ pag. 21

² Pag. 18

³ Art. 8 EVRM

Informeel onderwijs in georganiseerd verband is daarom voor ouders een onmisbare steunpilaar bij de opvoeding. Ouders bieden naar eigen keuze hun kind allerlei vormen van informeel onderwijs aan.

3. Grondrecht opvoedkundige vrijheid is vooral van belang buiten de voordeur

Het wetsvoorstel zondert onderwijs dat wordt gegeven in de eigen woning aan de eigen kinderen uit. Maar dat is een loze uitzondering omdat voor goed onderwijs groepsverbanden onmisbaar zijn. De uitzondering verhuult slechts dat in de praktijk al het informeel onderwijs onder staatstoezicht komt. Onderwijs dat beperkt wordt tot uitsluitend het gebeuren in het kerngezing en achter de voordeur is geen onderwijs, althans geen effectief onderwijs. De voorgestelde wet tast daarom de opvoedkundige vrijheid van ouders tot in de ziel aan en maakt de opvoedkundige vrijheid tot een illusie. Kinderen leren niet voetballen in hun eentje.

4. Opa's en oma's en andere familieleden en veel vrijwilligers

Deze opvoedkundige steunpilaar wordt gedragen door een massa vrijwilligers, waaronder zeer veel ouders. Ook de grotere familie, zoals opa's en oma's, broers en zussen van de ouders, neven en nichten, draagt, al dan niet in georganiseerd verband en in of buiten de woning, veel bij aan informeel onderricht.

5. De overheid, de "rechten van het kind" en de toeslagenaffaire

Met deze Wet Informeel Onderwijs dringt de overheid, onder het voortdurend herhalen van de mantra van "de rechten van het kind", nodeloos en ontoelaatbaar diep binnen in het domein van ouders en kinderen, in het domein van de familie. Alsof de rechten van het kind altijd veilig zijn bij de overheid. De toeslagenaffaire spreekt boekdelen.

6. In het belang van het kind

Uiteraard hebben kinderen recht op een goede opvoeding, maar dat betekent nog niet dat de overheid toezicht moet gaan uitoefenen op al het informele onderwijs. Dit wetsvoorstel zet de wereld op zijn kop: behoudens uitzonderingen is het belang van het kind het beste geborgd bij zijn ouders en niet bij de overheid. De normale grondverhouding tussen overheid en ouders dient te worden gerespecteerd. Het wetsvoorstel schiet hier ernstig in tekort.

D CONCLUSIE

1. Het wetsvoorstel is niet doeltreffend.

Het probleem en de aanleiding voor het wetsvoorstel is dat kwaadwillenden informeel onderwijs misbruiken om gevaarzettend aan te zetten tot haat en gewelddadig optreden. De verbodsnorm is, in tegenstelling tot wat de toelichting stelt, veel te ruim gesteld.

Onderwijs over normen en waarden, goed en kwaad, bevat naar zijn aard opvattingen over die normen en waarden en goed en kwaad. Daar moet niet lichtvaardig het etiket discriminatie opgeplakt kunnen worden. Er is onvoldoende concentratie op het verbod om aan te zetten tot haat en gewelddadig optreden.

Bovendien schenkt het wetsvoorstel te weinig aandacht aan de vele ontgaansmogelijkheden. Denk aan onderricht via social media, al dan niet versleuteld, en onderwijs in buitenlandse zomerkampen voor kinderen en onderwijs op afstand vanuit het buitenland. Het voorstel is niet effectief. De handhaafbaarheid, ook binnen Nederland, is twijfelachtig.

2. Het wetsvoorstel stuurt ongewenst aan op selectieve toepassing van de wet.

De oplossing voor de te ruim gestelde verbodsnorm zoekt het kabinet in het opwerpen van drempels voor de handhaving. Maar dit leidt door de ruime en vage norm tot

selectieve toepassing van de wet of zelfs tot willekeur. Het is ongewenst om "verklikken" tot handhavingsinstrument te maken. Dat stimuleert wantrouwen en polarisatie in de samenleving.

3. Het wetsvoorstel biedt onvoldoende rechtsbescherming.

De inspectie is, behoudens uitzonderingen, gehouden om het advies van de Adviescommissie te volgen. De Adviescommissie is gebonden aan geheimhouding, waardoor verdediging tegen een onterechte aanwijzing ernstig bemoeilijkt wordt of zelfs onmogelijk zal zijn. Hoewel het advies van de Adviescommissie overheersend bepalend zal zijn blijft het advies buiten een inhoudelijke rechterlijke toets.

4. Beter benutten van bestaande wetten, zoals het strafrecht, heeft de voorkeur.

De overheid heeft in de bestaande regelgeving, zoals het strafrecht en de Jeugdwet, voldoende mogelijkheden om gevaarzettend aanzetten tot haat, discriminatie of gewelddadig optreden te bestrijden, ook in het informeel onderwijs. Voor zover dit toch nog onvoldoende zou zijn, ligt aanvulling of aanpassing van de bestaande regelgeving in de rede.

5. Het wetsvoorstel doet afbreuk aan de verhouding tussen ouders en kinderen.

Informeel onderwijs is van belang voor het bijbrengen van normen en waarden, goed en kwaad, en behoort daarmee bij uitstek tot het domein van opvoeding en van het gezin. Het wetsvoorstel is in strijd met het grondrecht van de opvoedkundige vrijheid van ouders. De ouders dragen primair de verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen. De staat heeft daarop al meer dan voldoende grip door het toezicht op het verplichte formele onderwijs. Het voorstel heeft door de ruime, warrige en vage opzet de potentie om veel te diep het privé-domein van burgers binnen te dringen.